

Ragnhild Sollund,
NOVA
Postboks 3223 Elisenberg.
0208 Oslo
E-mail rso@nova.no

Oslo 19.5.10

Det juridiske fakultet
Postboks 6706 St.Olavs plass
0130 Oslo
Ved dekan Hans Petter Graver
Kopi til Frode Lyshaugen, Mari-Louise Pabsdorff og Hedda Giertsen

Tilsynssensors rapport for Institutt for kriminologi og rettsosiologi for høstsemesteret 2009.

Bakgrunnsinformasjon

Denne rapport dekker vurdering av sensur for høstsemesteret 2009. Emnet som er vurdert er KRIM 1000. Dette emnet ble også vurdert for høstsemesteret 2006. Vurderingene som gjøres er i henhold til ønsker fra Institutt for kriminologi og rettsosiologi. Med denne rapporten setter denne tilsynssensor sluttstrek for sitt verv.

Grunnlaget for vurderingene er 21 mappennleveringer og 22 skoleeksamensoppgaver. Oppgavene er plukket ut av instituttet med henblikk på variasjon i karaktersetting og for å få et utvalg oppgaver fra alle kommisjoner for å kunne sammenligne innad og på tvers av disse.

Følgende ble vurdert fra KRIM 1000 høst 2009:

Er karaktergivningen rimelig i forhold til de læringskrav/mål som stilles i emnebeskrivelsen?

KRIM 1000 er et innføringsemne med pensum tilsvarende 1526 sider. Emnet inneholder en spredning i kriminologiske emner, hvor pensum både dekkes av enkeltstående bokkapitler og artikler samt oversiktsverk, som Ragnar Hauges *Kriminalitetens årsaker* og *Kriminologi* (red Høigård og Finstad). Tematisk er emnet variert. Det omfatter for eksempel økonomisk/organisert kriminalitet, ungdomskriminalitet, vold og også en artikkel innen grønn kriminologi som er tilføyd siden emnet sist ble vurdert (2006). Ved utformingen av en eksamensoppgave vil det derfor nødvendigvis måtte gjøres valg tilknyttet de føringer som gis med hensyn til hva studentene tematisk skal redegjøre for og drøfte.

Hvordan kriminalstatistikken kan brukes er en viktig del av undervisningen, med to forelesninger av totalt 8. Det er derfor rimelig at eksamensoppgavene gjenspeiler dette, slik tilfellet var for semesteroppgavene i høstsemesteret 2009. Relevante spørsmål kan være hva studentene forstår av statistikken og hvordan den skal leses/brukes, og om vekten på

kriminalstatistikken går på bekostning av undervisning i andre deler av pensum på en måte som lar seg avlese av oppgavene.

Oppgavene lød: 1) *Bruk data i kriminalstatistikken for 2005 til å beskrive fordelingen på alder og kjønn for de[m] som ble straffet for kriminalitet og for de[m] som ble fengslet dette året. Hvilke forskjeller er det mellom disse fordelingene og hvordan vil du forklare forskjellene? Bruk data fra kriminalstatistikken og pensumstoff til å diskutere om forklaringene du tar opp kan være holdbare*

Oppgave 2) *Bruk data i kriminalstatistikken for 2005 for å gi en beskrivelse av kriminalitet som blir begått av unge. Bruk pensumstoff til å diskutere mulige forklaringer på det kriminalitetsbildet som kriminalstatistikken gir av unges kriminalitet.*

Siden begge oppgavene krevet bruk av kriminalstatistikken forutsetter det at studentene har lært seg å bruke denne. Studentene får likevel veiledning underveis som kan hjelpe dem som måtte ha problemer med å luke ut feil. Imidlertid krever dette at studentene har kommet ganske langt med utkastet. For noen av oppgavene hvor det også var lagt ved seminarleders kommentarer var dette ikke tilfellet. Det er opplagt at jo mer studentene har jobbet med oppgaven før de får tilbakemelding, jo større utbytte vil de ha av veiledningen. Jeg antar studentene oppmuntres til dette, men nevner det likevel.

Jeg har lest 3 A-oppgaver, 4 B-oppgaver, 5 C-oppgaver, 4 D-oppgaver, 2 E-oppgaver og 3 F-oppgaver av mappeinnleveringene. Det er denne vurderingen som følger.

Har studentene forståelse for oppgavetekst og oversikt over pensum og hvordan det skal brukes?

Oppgavene er formulert på en måte som burde virke veldig strukturerende, da spesielt oppgave 2. Et inntrykk er likevel at en del studenter har funnet det vanskelig å strukturere oppgaven slik at den *både* tar utgangspunkt i statistikken og dens feilkilder, og så *drøfter funnene* slik at for mye av oppgavene har gått til statistikkbeskrivelse på bekostning av en pensumbasert drøfting av årsakene til funnene.

Det er en tendens til at studentene glemmer å besvare oppgaven og ”går seg vill” i forståelse av hva statistikken viser og ikke viser. Dermed er det vanskelig å dokumentere oversikt over hele pensum, noe som også ville være vanskelig gitt at oppgavetekstene til mappeinnleveringene er relativt innsnevrende.

Mange av studentene har ingen problemer med å gjengi relevante funn i statistikken og mange lager også egne tabeller basert på krim.statistikken. Det at så mange får dette til kan tyde på at undervisningen har vært tilstrekkelig. Enkelte kandidater viser derimot en sviktende forståelse, som 9279, som fremstiller det som om siktet er synonymt med skyldig.

Et generelt inntrykk er at presentasjonen av tabeller kan gå noe på bekostning av diskusjon av årsakene til tendensene som statistikken tydelig viser, som overrepresentasjonen av menn. Generelt viser altså ikke studentene ofte at de har oversikt over hele pensum, men hviler seg mye på oversikts/introduksjonsverkene. Samtidig var som nevnt oppgavene også såpass snevert formulert at kun deler av pensum er relevant å bruke i diskusjonen. Jeg er dermed usikker på hvor godt egnet disse oppgavene var til å gi studentene mulighet til å vise oversikt

over *hele*, ikke kun deler av, pensum, selv om det som nevnt vil være vanskelig å formulere oppgaver som innbyr til dette gitt den tematiske spredningen i emnet.

Viser kandidatene grunnleggende forståelse for akademisk eksamensskrivning? Er karaktergivningen rimelig og er det tydelige spenn mellom de ulike karakterene?

Det er stor variasjon i det akademiske nivået i de oppgavene jeg har lest, og forståelsen av pensum, noe som gjenspeiler at jeg har lest flere oppgaver på stryknivå, mens hoveddelen av besvarelsene totalt ligger på B og C. De som ikke er akademiske i formen har stort sett ikke fått en god karakter, selv om jeg kan undre meg over at for eksempel 9278 får en C. Jeg har notert meg at den er banal, deterministisk, inneholder lite drøfting og ikke fullfører resonnementer. Også 9317, som har fått D finner jeg uakademisk, det ”synses” og det er udokumenterte/udrøftede påstander. Likeledes er 9315 (C) banal og skrevet i et dårlig språk. Dette er bare noen eksempler da jeg ikke finner det hensiktsmessig å gå gjennom alle. Imidlertid er det en tendens til at også de som ikke helt greier å uttrykke en mening eller beskrive et funn gjennom en drøfting og ved å vise til pensum på en akademisk måte er belønnet med C.

Når det gjelder F-oppgavene og E-oppgavene er jeg enig i vurderingene. I vurderingen av A-oppgavene er jeg enig i at de er gode, selv om jeg ikke ser klart hva som skiller en av A-oppgavene fra andre B-oppgaver. Jeg finner det også vanskelig å finne hva som klart skiller en B-oppgave fra en C-oppgave. Dette kommer også til uttrykk ved at én kommisjon gir en oppgave C, mens en annen kommisjon gir en oppgave B, som jeg selv ikke ville vurdert som så god som C-oppgaven. Gjennomgående kan det se ut til at A og B-kandidatene nettopp skårer på å være mer akademiske i formen, og ved at de har lært å drøfte. Både for A og B kreves det at kandidaten formulerer og drøfter en problemstilling mens dette ikke står som et eksplisitt krav til en C. Dermed blir C en gjennomsnittlig prestasjon. I karaktersystemet heter det imidlertid også at den skal være *god*. Spørsmålet blir da hvorvidt en oppgave kan være god hvis den ikke drøfter? Burde kriteriene i karaktersystemet vært gjort mer eksplisitte? Skillet mellom C og D antar jeg kan knyttes til at andre svakheter blir tydelige, som at problemstillingen (som den er gitt i oppgaveteksten) ikke besvares i tilstrekkelig grad, ikke minst manglende drøfting og direkte feil.

Enkelte oppgaver ville jeg satt noe lavere enn sensorene, eller jeg mener de befinner seg helt i nedre grense for karakteren de har fått. Hvorvidt det siste også er komiteenes vurdering vet jeg jo ikke. Dette gjelder følgende oppgaver (Sensorenes vurdering i parentes): 9317 (D), 9315 (C), 9313 (B), 9314 (A) 9362 (C) 9377 (B) 9373 (D). Kanskje vurderer sensorene noe mildere enn jeg ville gjort med tanke på at dette er et introduksjonsemne hvor man derfor ikke kan stille for store krav? Et prinsipielt spørsmål avledes dermed om kriteriene her skal være de samme som dem som gjelder for emnene på høyere nivåer hvor studentene har lengre erfaring. I karakterkriteriene til instituttet heter det om en A-oppgave at den skal være fremragende. Da burde den virkelig skulle seg ut, og som det heter, vise gode teoretiske og empiriske kunnskaper, være godt formulert og drøftet. Etter mitt syn må en A-oppgave uansett om den leveres i studiets begynnelse eller slutt gjenspeile disse krav.

Sammenligning på tvers av kommisjoner

Ut fra de oppgavene jeg har vurdert kan jeg likevel ikke se at det er *systematiske* forskjeller i karaktergivningen *mellom* kommisjonene. Karaktergivningen *innad* i de forskjellige kommisjoner virker logisk selv om en, som nevnt, særlig kan diskutere hvor en skal trekke grensen mellom A og B og B og C.

Sensuren av skoleoppgavene KRIM 1000.

De to oppgavene lød:

Oppgave 1) *I juni 2009 vedtok Stortinget ny straffelov som blant annet medfører at straffen for voldtekt og andre former for grov vold skal bli vesentlig strengere. Drøft denne straffeskjerpingen i lys av pensumstoff.*

Oppgave 2) *Hvordan kan teorier om anomi, "differential association" og stigmatisering bidra til å forklare kriminalitet?*

Disse oppgavene gir studentene god mulighet til å utfylle mappeinnleveringene ved at de etterspør andre deler av pensum. Den første setter krav til at studentene viser at de har fått en innsikt i bakgrunnen for voldslovbrudd, hensyn til offeret, av forståelse for og argumentasjon for straff og også av straffens virkninger. Den andre er etter mitt syn enklere og studenter som har lest oversiktsverkene skulle lett kunne besvare denne.

Skoleoppgavene stiller andre krav til studentene enn mappeinnleveringene ved at de på noen timer, og dermed under større press og uten andre kilder enn kriminalstatistikken, skal dokumentere at de kan pensum. De må selv strukturere oppgavene og får ingen veiledning. Det som dokumenteres er først og fremst om de har lest – og husker – pensum som er relevant for oppgaveteksten, og ikke hvorvidt de kan formulere og strukturere en akademisk tekst under veiledning.

Jeg har lest 3 A-oppgaver, 4 B-oppgaver, 3 C-oppgaver, 4 D-oppgaver, 3 E-oppgaver og 4 F-oppgaver.

Heller ikke i sensuren av disse oppgavene er det noen fremtredende forskjeller på tvers av kommisjonene. A-oppgavene skiller seg ut ved å være både akademiske i formen, ved at kandidaten husker hvem som står for ulike syn i pensum og ved å svare på spørsmålene som stilles i oppgaveteksten.

Mens skoleeksamen gir A-kandidatene anledning til å briljere, er det for kandidatene i den andre enden av skalaen vanskelig å skjule det om de ikke har kriminologisk innsikt, noe som kommer godt til synes hos E og F-kandidatene. Her finnes det underlige påstander, som lettere kan unngås når en har bøkene å slå opp i hjemme.

Stort sett er jeg enig i kommisjonenes vurderinger, men det er tilfelle hvor jeg mener sensuren har vært vel streng, for eksempel 9248 som har fått en E, men som jeg mener ikke er svakere enn andre D-oppgaver, som 9324. (Altså en annen kommisjon). Jeg er også usikker på hva som skiller 9330 og 9337 som har fått henholdsvis B og C. Sammenligner jeg 9248 med 9330 (B) blir det særlig urimelig. Selv om 9330 har brukt kriminalstatistikken i besvarelsen er det ellers få referanser til pensum. 9337 (C) har forstått kriminologien og har mange referanser til pensum, men får likevel bare en C. Dette er eksempler.

Jeg finner også tilsvarende skiller i karakterer på lavere nivåer som ikke er innlysende. Et spørsmål de reiser er imidlertid: Hvor strengt skal kandidatene straffes for å si noe som er feil, ”kriminologisk uakseptabelt” eller bare umodent? Skal en feil formulering trekke hele oppgaven ned? Ett eksempel: Kandidat 9269 (E), som bruker kriminalstatistikken, har åpenbart lest Skilbrei, Hauge, Christie, Mathiesen og Larsen, men har følgende formulering: *”Før ble gjerningsmann sett på som et offer for samfunnets stempling og tilhørende vanskelige oppvekst og lignende. I dag har offerbildet endret seg til å omfavne gjerningsmannen som rådende over egne valg og handlinger, slik at et mer passende offer blir den som har blitt utsatt for den kriminelle handlingen.”* Reflekterer dette et syn som formidles i undervisningen på instituttet? Eller er det (kun) kandidatens egen mening? Selv om det også er andre ”blomster” i denne oppgaven har jeg underveis spurt meg om det er slik at noen kandidater kan tilgis for slike formuleringer, mens andre trekkes.

Slik en kan forvente er det flere av skoleoppgavene som fremstår som mindre akademiske enn mappeinnleveringene, noe som er forståelig gitt eksamenssituasjonen. De som greier å skrive akademisk belønnes også for dette.

Møter tilsynssensor har deltatt i og drøftinger med fagmiljøet underveis:

Jeg har deltatt på et programrådsmøte hvor jeg la frem resultatene fra forrige vurdering: *Tilsynssensors rapport 2008-2209.*

Jeg har ellers hatt drøftinger underveis vedrørende hva instituttet ønsket vurdert i denne rapporten, både hvilket emne og hva som skulle vurderes for emnet.

Anbefalinger:

Hva angår kommentarer til mappeinnleveringene anbefalte jeg forrige gang KRIM 1000 ble evaluert at det ikke burde kommenteres elektronisk direkte i innleveringene da det kan lede studentene til å tro at dersom disse rettelsene blir fulgt opp vil de sikres de gode karakterer, i tillegg til at det er svært enkelt for studentene. Likevel gjøres dette av enkelte seminarledere. Etter mitt skjønn er dette en uheldig praksis.

Kriteriene tilknyttet de forskjellige karakterene bør muligens klargjøres og presiseres overfor sensorene. Ut fra denne vurderingen kan det på grunnlag av de 42 oppgavene jeg har lest synes som om det kan være noe tilfeldig hvilken karakter en student får, og som at skillene ikke er tydelige nok.

I hvert fall en av skoleeksamensoppgavene bør formuleres på en måte som gir studentene mulighet til å vise oversikt over pensum, samt evne til selvstendig tenkning og drøfting.

Med vennlig hilsen

Ragnhild Sollund